A FEKETE KISASSZONY[1]

Egyszer volt, hol nem volt, nem tudom merre volt, de valahol mégis volt, volt egyszer egy király, annak a királynak tizenkét fia. Ez a tizenkét fiú mindig együtt járt, s különösen az erdőben szerettek bódorogni. De akárhányszor mentek az erdőbe, mindig találkoztak egy ősz öregemberrel, aki megállította őket, s mind azt tanácsolta nekik:

- Fiaim, ne járjatok mindig az erdőben, menjetek egy kicsit világot látni!

A fiúk elmondták otthon az édesapjuknak, hogy mit mond nekik mindig az az öregember, de a király nem akarta elengedni őket. Hanem az ősz öregember csak mindig elébük állott, ha más erdőbe mentek is. Ismét csak azt tanácsolta, menjenek el világot látni, mert különben nem lesz jó vége a dolguknak.

Nem tudtak nyugodni az öregembertől. Addig beszéltek hát az apjuknak, míg el nem engedte.

- Hát menjetek Isten hírével, lássatok világot!

Lóra ültek, s mentek világgá. Az első nap egy erdőben esteledtek el, s ott az erdőben találtak egy kastélyt. Nem kérdezték, ki lakik a kastélyban, bementek egyenesen, végigmentek a szobákon, hát éppen tizenkét szoba volt, minden szobában egy ágy megvetve. Egy szobában pedig az asztal felterítve éppen tizenkét személyre, s tele volt az asztal mindenféle drága enni-, s innivalóval. Volt a kastély mellett egy istálló is, abban az istállóban éppen tizenkét lónak hely, minden ló számára széna, zab bőven. Bekötötték a lovakat, szénával, zabbal jól ellátták, aztán visszamentek a kastélyba, letelepedtek a terített asztalhoz, ettek-ittak, vígan voltak, mikor aztán elálmosodtak, szépen lefeküdtek.

Éjfélkor a legidősebb királyfi fölébred valami szóra. Hallja, hogy valaki szólítja a nevén:

- János, gyere ki!

Fölkel a királyfi, kimegy az udvarra, s hát ott egy leányt talál, akinek olyan fekete az arca, mint a korom. Mondja a leány:

- Ne ijedj meg tőlem, te királyfi, hogy ilyen csúnya fekete az arcom. Király leánya vagyok, éppen tizenegy testvérem van, mint neked. Egy boszorkány rútította el az arcunkat, s megátkozott, hogy addig az arcunk meg se fehéredjék, amíg tizenkét királyfi ebben a kastélyban hét esztendeig, hét hónapig, hét hétig, hét napig, hét

[1] A mese megtalálható Benedek Elek: Magyar Mese- és Mondavilág II. kötetében.

óráig itt nem lakik, s ez alatt az idő alatt a kastélyból ki sem mennek, meg sem házasodnak.

A fekete leány többet egy szót sem szólt, eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Mondja reggel János királyfi az öccseinek, hogy mi történt vele az éjjel, de az öccsei azt mondták, hogy ha az a tizenkét leány mind az Isten angyala volna, még akkor sem maradnának ilyen hosszú ideig. Egyszeriben fölnyergeltek, s mentek tovább, csak János maradt ottan a kastélyban. De még ki sem értek az erdőből, elállotta útjokat tizenkét farkas, nem bírták széjjelverni, elkergetni, szégyenszemre vissza kellett, hogy menjenek a kastélyba. Hanem ugyan oda visszamehettek, mert akkor már sem maguknak, sem lovuknak nem volt sem étele, sem itala. Azzal kellett beérni, amit bátyjuk adott a magáéból.

Másnap reggel ismét nekikészültek, legyen égszakadás, földindulás, történjék akármi, ők továbbmennek. De ahogy kimentek a kastélyból, mind a tizenegy fiú kőbálvánnyá változott.

Egyedül maradt János királyfi a kastélyban, élő ember nem volt rajta kívül, de honnét, honnét nem étel-ital volt bőven neki is, a lovának is.

Így telt esztendő esztendő után. Mikor aztán még csak három nap volt hátra, bejött hozzá este a fekete kisasszony, s mondta neki:

- Hallod-e, te János királyfi, ma éjjel eljönnek hozzád az ördögök a tizenegy öcséd képében, hívnak, csalogatnak téged mindenféle szép szavakkal, de te ne is hallgass rájuk! Amikor látják, hogy nem mégy velük, megkínoznak, sanyargatnak mindenféleképpen, de te szenvedd el azt is.

Csakugyan úgy volt, ahogy a fekete kisasszony mondotta. Eljöttek éjjel az ördögök, körülfogták, hívták, csalogatták: gyere velünk, te bolond, ne maradj itt. De János királyfi, egy szó, nem sok, annyit sem szólt. Akkor aztán megharagudtak az ördögök, s úgy megverték, hogy a csontja is ropogott belé.

Reggel eljött a fekete kisasszony, megkente a királyfi testét mindenféle csudaírrel, s még hétszerte szebb lett, mint volt annak előtte. Akkor aztán azt mondta János királyfinak:

- Az első próbát szépen kiállottad, János királyfi, hanem ma éjjel még nehezebb próbád lesz. Az ördögök megint eljönnek, apád s anyád képében, megint hívnak, csalogatnak, de te csak ne szólj semmit! Amikor látják, hogy szép szóval semmire sem mennek, megkínoznak, sanyargatnak, kezed-lábad összekötik, kivisznek az udvarra, s felakasztanak. De te még az akasztófa alatt se szólj semmit, gondolj reám, s ne félj semmitől!

Úgy történt minden, ahogy a fekete kisasszony mondta. Eljöttek az ördögök, hívták, csalogatták, megkínozták, fölakasztották, de jött reggel a fekete kisasszony, levágta a kötelet, megkente a János királyfi testét mindenféle csudaírrel, s még hétszerte szebb lett, mint volt annak előtte. De a fekete kisasszony arca is félig megfehéredett. Mondta is János királyfinak:

- Nézd meg az arcomat, János királyfi, úgy-e fehéredik? Ha még a harmadik próbát is kiállod, egészen megfehéredik az arcom, akkor aztán kettőnké a világ. Ma este ismét eljönnek az ördögök, mégpedig apád, anyád, testvéreid s mindenféle rokonaid képében, megkínoznak, sanyargatnak, aztán tüzes koporsóba tesznek, porrá égetnek, de te csak gondolj reám, ne félj semmitől!

Éppen úgy történt, ahogy a fekete kisasszony mondotta. Eljöttek az ördögök, hívták, csalogatták: gyere haza, te bolond, ne veszeszd el az életedet egy fekete arcú leányért, s mikor a szép szó nem fogott rajta, tüzes koporsóba fektették, s porrá égették. Ám jött reggel a királykisasszony, megkente a János királyfi porát, s hát egyszerre csak megelevenedék, az lett, aki volt, de még hétszerte szebb, mint annak előtte.

- Na, János királyfi - mondá a királykisasszony -, most nézd meg az arcomat, fehér-e?

- Fehér - mondá János -, fehérebb a fehér liliomnál.

- Hát te csak menj előre - mondá a lány - a fekete városba, az én városomba, én még itt maradok a testvéreimmel, aztán majd utánad megyünk, hanem jegyezd meg jól előre, hogy az úton majd találkozol egy csudaszép leánnyal, az megszólít téged, hí, csalogat szép szavakkal, hogy menj vele, de te fordulj el tőle, egy szót se szólj, máskülönben az életeddel játszol. Amint továbbmégy, találsz majd egy terített asztalt, lesz azon mindenféle drága étel-ital, de te rá se nézz, hozzá se nyúlj, mert bizony mondom, életeddel játszol.

Azzal elbúcsúztak egymástól, felült János királyfi a lovára, s indult a fekete város felé. Hát csakugyan, amint egy rengeteg erdőbe ér, ott elébe áll egy csudaszép leány, megszólítja:

- Ki vagy te, mi vagy te, te szép dali legény, honnét jössz, merre mégy? Gyere velem!

Mosolygott, nevetett, de János királyfi elfordította a fejét, s szó nélkül továbbment. Még jó hajításnyira sem ment, meglátja a terített asztalt. Egy kicsit éhes is volt, szomjas is volt, de gondolta is magában: ugyan mi az ördög lelheti, ha egy falást lecsippent abból a piros, ropogós cipóból, s megiszik egy csöppet abból a drága jó tokaji borból, mert úgy tudjátok meg, hogy tele volt az asztal tokaji borral s a Jézus tudja, még mi jóféle itallal. Le sem szállt a lováról, csak lenyúlt a cipó után, letört

belőle egy darabot, megette, aztán egy üveg tokaji bort egyben kihajtott. No, abban a szempillantásban le is esett a lováról a földre, s olyan mély álomba merült, hogy ágyúszóval sem lehetett volna felkelteni.

Jött nemsokára utána a fekete kisasszony puha bársonyhintón, ott találja János királyfit a földön, költi, szólítgatja, rángatja, de bíz az nem ébredett föl. Akkor elévette az aranypennáját, s a János királyfi kardjának a lapjára ezt írta:

"Ha fölébredsz, menj vissza a kastélyba; az istálló vakablakában találsz egy vasszöget, azt a kardoddal vágd ketté. Erre mind a tizenegy öcséd megelevenedik, hozd el őket is a fekete városba. Útközben a Veres-tenger partjához értek, ottan találtok egy óriást, az általvisz titeket a tengeren, de mikor általvisz, mondjad neki, hogy a gyűrűdet beleejtetted a tengerbe, menjen s keresse meg. Mikor aztán megfordul az óriás, taszítsd belé a tengerbe, mert különben szörnyű halálnak halálával pusztít el téged is, a tizenegy öcsédet is. A Veres-tengertől nem messze van a hármas üveghegy, azontúl van a fekete város. A ti lovaitok ezen a hegyen nem tudnak általjönni, de van a hegy aljában egy bakarasznyi ember. Ez megszólít titeket, beszél nektek mindenféle bolondságot, de ti ne szóljatok semmit, erre ő aztán megmérgesedik, s sorban felkap valamennyit, s úgy általdob az üveghegyen, hogy éppen a fekete városban estek le."

Jó sötét este volt, mikor János királyfi felébredt, elolvasta a levelet a vacsoracsillagnál, fölkap a lovára, visszavágtat a kastélyba, szalad az istállóba, ott a vakablakban megtalálja a vasszöget, a kardjával kettévágja, s hát megcsendülbondul bele az egész udvar, s - mit látnak szemei! - a tizenegy öccse egyszerre megelevenedék, de még a lovak is megelevenedtek.

A királyfik azt hitték, hogy csak egy éje alszanak, semmiképpen sem akarták elhinni, hogy ez az éjszaka tovább tartott hét esztendőnél. Most már a kastélyban az ő részükre is volt étel-ital bőven, azon melegében nagy dáridót csaptak, aztán lóra kaptak, s uccu neki! elvágtattak a fekete város irányában.

Hét nap, hét éjjel mentek, míg a Veres-tenger partjához nem értek. Ott volt az óriás a tenger partján. Fölvette a tizenkét királyfit lovastul, mindenestül. Egybe általvitte a Veres-tengeren, s ott lerázta magáról a legényeket, a lovakat. Hanem János királyfi nem felejtette el, hogy mit írt a fekete kisasszony. Mondja az óriásnak, hogy egy kedves drága gyűrűje beleesett a tengerbe, forduljon meg, s hozza fel a tenger fenekéről.

Megfordul az óriás, János királyfi pedig megtaszítja, s az óriás beleesik a tengerbe. Kiabált, káromkodott az óriás:

- Volt eszed, te kutya, hogy belétaszítottál, mert különben szörnyű halálnak halálával haltatok volna meg mind!

"Azám - gondolta János királyfi -, volt esze a fekete kisasszonynak!" Hirtelen lóra pattantak mind a tizenketten, s vágtattak, mint a sebes szél, de útközben megállapodtak egy kicsi ház előtt, bementek oda, ha kapnának valami enni- s innivalót. Nem volt senki más a házban, csak egy öregasszony, de olyan öreg, hogy az orra a földet verte. Köszönti János királyfi:

- Adjon isten jó estét, öreganyó!

- Szerencséd - mondá az öregasszony -, hogy öreganyónak szólítottál, mert különben vége az életednek.

- Hiszen én kendnek semmit sem vétettem - mondá János királyfi.

- Hát a leányomat ki ölte meg? - kérdezte az öreganyó.

- Én nem, azt tudom - mondá János királyfi -, nem öltem én meg soha senkit az életben.

- Hát tudd meg - mondá az öregasszony -, hogy az a vasszeg, melyet kettévágtál, az én leányom volt. Az varázsolta volt meg azt a tizenkét leányt.

Gondolta magában János királyfi, jó lesz innét továbbmenni. Elbúcsúzott az öregasszonytól, még vigasztalta is:

- Ne búsoljon, öreganyó, mert szeg helyett szeget ad az Isten! - azzal nekivágtattak a hármas üveghegynek.

Bezzeg hogy ott volt a bakarasznyi ember, ott ugrált, fickándozott, hadonászott.

- Hé, emberek, hé, kik vagytok, mik vagytok, mit kerestek itt, mi, he?! Ez az én földem, az én országom, nagyapámnak a nagyapja szerezte. Egy tapodtat sem eresztlek tovább.

A királyfik csak kacagtak ezen a pezderkedő kis emberkén, de egy szó nem sok, annyit sem szóltak. De már erre olyan mérges indulatba jött a bakarasznyi ember, hogy ő sem szólt többet, csak fogta sorba a lovakat, s úgy, ahogy voltak, gazdástul, mindenestül egymás után keresztülhajigálta a hármas üveghegyen. Ott estek le mind a tizenketten a fekete város közepén, s úgy láttam, mint ma, kutyabajuk sem lett.

Mentek tüstént a fekete várba. Kint ült a tornácban a tizenkét leány, várták a tizenkét királyfit. Olyan fehér volt mind a tizenkét leány, mint a fehér liliom, annál is fehérebb.

Összebarátkoztak, összeédesedtek mind a legények, mind a leányok. Hívattak még aznap tizenkét papot, azok szépen összeadták, azután tizenkét cigánybandát, azok

húzták, ahogy tudták. Én is nektek mesét mondtam, ahogy tudtam, hogyha jobban tudnám, még tovább mondanám.